

Till kommunerna, samkommunerna för social- och hälsovård, Ålands landskapsförvaltning och regionförvaltningsverken

ÅTGÄRDER ENLIGT LAGEN OM SMITTSAMMA SJUKDOMAR FÖR RESENÄRER SOM HAR VISTATS I LÄNDER DÄR SPRIDNING AV CORONAVIRUSVARIANTEN B.1.1.529 HAR KONSTATERATS

Bakgrund

I Sydafrika och Botswana har man upptäckt en ny variant av coronaviruset, B.1.1.529, med flera mutationer i strukturen av virusets spikprotein. På grund av mutationerna befarar man att viruset sprids effektivare än de tidigare virusvarianterna och att det eventuellt orsakar sjukdomsfall också hos dem som tidigare insjuknat i coronavirussjukdom och dem som fått en full vaccinationsserie. Man vet ännu inte om den nya virusvarianten orsakar mer allvarligare sjukdomsformer eller om den ökar risken för att avlida. Både EU och WHO:s expertgrupp (Technical Advisory Group on SARS-CoV-2 Virus Evolution, TAG-VE) har vid sina möten den 26 november 2021 klassat virusvarianten B.1.1.529 som en variant av särskild betydelse (Variant of Concern, VOC).

EU-länderna har den 26 november 2021 (EU Integrated Political Crises Response Arrangement, IPCR COVID-19 High Level Round Table) genom ett gemensamt beslut och utifrån rådets rekommendation (Council Recommendation 2020/912) beslutat att aktivera den nödbromsmekanism som gäller hälsosäkerheten vid gränserna. EU-länderna ska omedelbart avbryta passagerartrafiken från Botswana, Eswatini, Lesotho, Moçambique, Namibia, Sydafrika och Zimbabwe. Dessutom uppmanar man att undvika resor till dessa länder. Enligt EU:s riktlinjer ska medlemsländerna oberoende av vaccinationsstatus testa alla resenärer från dessa länder och sätta dem i karantän samt genom att sörja för en så effektiv smittspårning som möjligt förebygga att smittan eventuellt sprids vidare.

Den 26 november 2021 fattade flera EU-länder beslut om att avbryta flygtrafiken till länderna i fråga och att sätta resenärerna som anländer med flyg från dessa länder i obligatorisk karantän i 14 dygn. En del länder försöker också nå alla resenärer som anlänt från dessa länder under de senaste 10–14 dyggen för att testa dem och sätta dem i karantän.

Den 26 november 2021 avrådde Institutet för hälsa och välfärd från alla resor till Sydafrika, Namibia, Botswana, Zimbabwe, Lesotho och Eswatini (tidigare Swaziland). Utrikesministeriet har uppdaterat sina reserekommendationer i enlighet med Institutet för hälsa och välfärds rekommendation. Institutet för hälsa och välfärd rekommenderar alla resenärer som kommit från länderna i fråga att testa sig för covid-19 omedelbart efter att

de återvänt till Finland, oberoende av om de har symtom eller om de tidigare har fått coronavirusvaccin <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/-/thl-uppmanar-att-undvika-alla-resor-till-lander-i-sodra-afrika-pa-grund-av-den-nya-varianten>. Det är sannolikt att man kommer att konstatera fall av virusvarianten B.1.1.529 också i andra länder. Institutet för hälsa och välfärd uppdaterar vid behov förteckningen över de länder där virusvarianten sprids och meddelar om resenärer från dessa länder utgör ett hot mot Finlands hälsosäkerhet.

Social- och hälsovårdsministeriet anser att den nya coronavirusvarianten B.1.1.529 utgör ett betydande hot mot befolkningens hälsa och välfärd, det otillräckliga vaccinationsskyddet och den väsentliga försämringen av epidemiläget. Eftersom noggrannare forskningsinformation ännu inte finns att tillgå, ska man i enlighet med försiktighetsprincipen bemöta det hot som virusvarianten utgör genom effektiva åtgärder vars syfte är att identifiera alla personer som kan ha en smitta orsakad av den aktuella virusvarianten, förhindra eventuell vidare smitta och på så sätt förhindra att den sjukdom som orsakas av virusvarianten sprids. I enlighet med ministeriets ståndpunkt är det motiverat att omedelbart överväga att alla resenärer som under de senaste 14 dyggen har vistats i länder där den aktuella virusvarianten har spridits ska åläggas en obligatorisk hälsokontroll i enlighet med 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar oberoende av symtom och vaccinationsstatus samt försättas i karantän i ett förfarande enligt 60 § tills det har säkerställts att personen i fråga inte har smittats.

På grund av situationen sände ministeriet ett styrningsbrev till myndigheterna den 27 november 2021. Detta brev ersätter det tidigare brevet till myndigheterna.

Rättslig grund

Enligt 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) är syftet med denna lag att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället.

Enligt 6 § i lagen om smittsamma sjukdomar ska de statliga myndigheter och sakkunniginrättningar som avses i lagen samt kommunerna och samkommunerna inom sitt verksamhetsområde vidta omedelbara åtgärder efter att ha fått vetskap om förekomsten av eller risken för en smittsam sjukdom som kräver bekämpningsåtgärder.

Enligt 15 § i lagen om smittsamma sjukdomar (Riktade hälsokontroller) kan regionförvaltningsverket förordna om hälsokontroll av personer som vistas på någon ort inom dess verksamhetsområde eller på vissa arbetsplatser, i vissa inrättningar, i färdmedel eller på liknande ställen, om undersökningen behövs för förhindrande av att en allmänfarlig smittsam sjukdom sprids. Det är frivilligt att delta i hälsokontrollen. Hälsokontrollen utförs av läkare eller under läkares uppsikt av någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården med lämplig utbildning. Som en del av kontrollen kan nödvändiga prover tas och andra undersökningar utföras som inte medför betydande olägenhet för den som undersöks.

Enligt 16 § (Obligatorisk hälsokontroll) 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar kan regionförvaltningsverket besluta att det är obligatoriskt att delta i hälsokontroller som avses i 14 och 15 §, om det är nödvändigt för att förebygga spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom. Beslutet kan riktas till en enskild person eller till flera personer.

Beslutet om obligatoriska hälsokontroller kan också riktas till personer som kan visa upp intyg som förutsätts enligt 16 a § i lagen om smittsamma sjukdomar.

Kommunerna ansvarar för ordnandet av hälsokontrollerna. Vad hälsokontrollen ska innehålla bestäms av den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som utför hälsokontrollen. Kontrollen bör till exempel innehålla ett covid-19-test alltid när det anses nödvändigt. Under hälsokontrollen bedöms också behovet av andra åtgärder för att förebygga smittspridning, såsom karantänbeslut enligt 60 § och isoleringsbeslut enligt 63 § i lagen om smittsamma sjukdomar. Beslut om försättande i karantän eller om isolering fattas av den läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar.

Ett beslut om försättande i karantän i enlighet med 60 § i lagen om smittsamma sjukdomar, som fattats av den läkare i tjänsteförhållande som ansvarar för smittsamma sjukdomar i kommunen eller sjukvårdsdistriktet, ska alltid användas när det är nödvändigt för att garantera befolkningens hälsosäkerhet på det sätt som avses i bestämmelsen.

Instruktioner till kommuner, samkommuner och regionförvaltningsverk

Social- och hälsovårdsministeriet anser att det i det rådande epidemiläget är nödvändigt att de behöriga myndigheterna agerar proaktivt och omgående förbereder sig på att utöva sina befogenheter enligt lagen om smittsamma sjukdomar när det gäller förordnande om obligatoriska hälsokontroller och karantän för att förhindra spridning av virusvarianten enligt följande.

Social- och hälsovårdsministeriet uppmanar regionförvaltningsverken att utan dröjsmål överväga och fatta beslut om obligatoriska hälsokontroller enligt 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar för alla personer som fyllt 6 år som anländer till Finland från länder där spridning av virusvarianten B.1.1.529 enligt uppgifter från Institutet för hälsa och välfärd har konstaterats eller som vid ankomsten till landet har vistats i sådana länder under de senaste 14 dygnen. Vid behov ska verket i enlighet med 15 § i lagen om smittsamma sjukdomar överväga och besluta om att ordna hälsokontroller vid inreseorter. Det kan bestämmas att förare inom person- eller godstransporter som är verksamma i transport- eller logistikbranschen, besättningen på fartyg, luftfartyg och tåg när de är i arbete eller avlösande besättning när de är på väg till eller från sina arbetsuppgifter inte behöver delta i hälsokontroller. Dessa personer inom transport- och logistikbranschen bör dock erbjudas möjlighet att delta i covid-19-test om de så vill och om de har symtom som tyder på coronavirussjukdom eller om det annars finns anledning att misstänka coronavirussmitta.

Ministeriet uppmanar kommunerna och samkommunerna samt de läkare som i kommunerna och samkommunerna ansvarar för smittsamma sjukdomar att se till att hälsokontroller enligt lagen om smittsamma sjukdomar ordnas och att eventuella beslut som regionförvaltningsverket fattat med stöd av 15 och 16 § i lagen verkställs för dem som anländer till Finland på det sätt som beskrivs ovan. De läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar måste i enlighet med 60 och 63 § i lagen utreda och överväga om dessa inresande ska sättas i karantän eller isolering, detta med stark hänsyn till bakgrundsuppgifterna och riskbedömningen ovan, försiktighetsprincipen, verksamhetsskyldigheten enligt 6 § i lagen om smittsamma sjukdomar samt Institutet för hälsa och välfärds uppdaterade expertbedömning av hur farlig varianten är.

Ett beslut om karantän i enlighet med 60 § i lagen om smittsamma sjukdomar, som fattats av den läkare i tjänsteförhållande som ansvarar för smittsamma sjukdomar i kommunen eller sjukvårdsdistriktet, ska alltid användas när det är motiverat för att garantera befolkningens hälsosäkerhet på det sätt som avses i bestämmelsen.

Nödvändigheten av obligatoriska hälsokontroller och eventuella undersökningar som hänför sig till dem ska även bedömas utifrån barnets bästa, med beaktande av att barnets bästa också förpliktar till att aktivt skydda barn. Det finns många internationella överenskommelser som är bindande för Finland och som bör beaktas vid beslutsfattandet och till exempel vid riktandet och genomförandet av obligatoriska hälsokontroller. För närvarande är covid-19-incidensen klart högre än tidigare också hos personer under 12 år. Finland har ännu inte fattat beslut om att inleda coronavaccinering av personer under 12 år. Detta ska beaktas vid bedömningen av barnets bästa.

Kanslichef

Kirsi Varhila

Avdelningschef

Taneli Puumalainen

Sändlista

Kommunerna

Samkommunerna för social- och hälsovård

Ålands landskapsförvaltning

Regionförvaltningsverken

Valvira

Institutet för hälsa och välfärd

Gränsbevakningsväsendet

Finavia

Traficom

För kännedom

Statssekreterare Mäkipää

Specialmedarbetare Hirvola

Kanslichef Varhila

Kommunförbundet

Statsrådets kansli

UPPRÄTTÄND